

Bydgoszcz, czerwca 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.3.3.2018.MT/JK/JL

**Pani
Maria Zwolenkiewicz
Dyrektor PCPR
w Żninie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn.zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz. 1477) w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Szpitalna 32, 88-400 Żnin (zwanym dalej PCPR lub Centrum) przeprowadzona została w dniach: 15, 18, 22, 24, 30 maja 2018 r. oraz 5 czerwca 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

1. J.K. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującą zespołem inspektorów,
2. M.T. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
3. J.L. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 211/2018 z dnia 9 kwietnia 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- zatrudnienia pracowników realizujących zadania z ww. ustawy z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 19 kwietnia 2018 r.

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę z panią Marią Zwolenkiewicz - Dyrektorem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie, koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej i starszymi pracownikami socjalnymi oraz w oparciu o analizę prowadzonej dokumentacji.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena

I. Uregulowania prawne dotyczące wyznaczania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jako podmiotu realizującego zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Utworzone z dniem 8 stycznia 1999 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie działa na podstawie Statutu stanowiącego załącznik Nr 3 do Uchwały Nr XXXV/273/2006 Rady Powiatu w Żninie z dnia 22 czerwca 2006 r. Dyrektorem PCPR jest pani Maria Zwolenkiewicz, pełniąca funkcję od 1 lutego 1999 r. zgodnie z powołaniem Starosty Żnińskiego.

Zarządzeniem Nr 36/2011 Starosty Żnińskiego z dnia 12 września 2011 r. wyznaczono PCPR organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu.

Aktualnie obowiązujący Regulamin Organizacyjny stanowi załącznik do Uchwały Nr 194/2012 Zarządu Powiatu w Żninie z dnia 12 września 2012 r. Określa on podstawowy zakres działania, szczegółową organizację Centrum oraz wykaz zadań dla poszczególnych komórek organizacyjnych.

Zgodnie z art. 76 ust. 2 ustawy, w przypadku, gdy organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest powiatowe centrum pomocy rodzinie, w centrum tym tworzy się zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej. W powiecie żnińskim Zarządzeniem Nr 2/2015 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie powołano Zespół do spraw pieczy zastępczej, a zgodnie z § 2 tego Zarządzenia, zadania Zespołu zostały określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 135 t.j. z póź.zm.). Zadania Działu Pieczy Zastępczej również zostały sformułowane w § 9 Regulaminu Organizacyjnego.

Zespół kontrolujący zwrócił uwagę na niespójność nazewnictwa. Zgodnie z Regulaminem w skład Centrum wchodzi Dział Pieczy Zastępczej, natomiast Zarządzeniem Dyrektora powołano Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej. W przywołanych dokumentach zauważono także brak zadań dla organizatora rodzinnej pieczy, zapisanych w art. 76 ust. 4 pkt 3a oraz 14a, wprowadzonych ustawą z dnia 25 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1188). Przepisy te weszły w życie z dniem 19 września 2014 r. i dotyczą zapewnienia badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka, a także zapewniania koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji. Zdaniem zespołu kontrolującego dla przejrzystości wykonywanych działań oraz zgodności z aktualnymi przepisami ustawy wskazane jest zaktualizowanie obu dokumentów poprzez dodanie brakujących zadań oraz dostosowanie do obecnego stanu prawnego, tak aby Zarządzenie Dyrektora oraz Regulamin Organizacyjny były spójne i stanowiły podstawę do wykonywania przez PCPR wszystkich zadań, na podstawie aktualnych aktów.

Dyrektor PCPR – pani XX posiada Upoważnienia Starosty Żnińskiego, m.in. do:

- zawierania i rozwiązywania umów z rodzinami zastępczymi lub prowadzącymi rodzinny dom dziecka, z osobami do pomocy przy sprawowaniu opieki i przy pracach gospodarskich oraz z rodzinami pomocowymi,
- prowadzenia rejestru danych, o którym mowa w art. 46 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- wydawania opinii dla potrzeb sądu w sprawach sprawowania pieczy zastępczej nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą,

- wydawania decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej należących do właściwości powiatu.

Upoważnienie Starosty Żnińskiego dla Dyrektora PCPR stanowi załącznik do Wystąpienia.

II. Zatrudnienie w PCPR

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako, Organizator rodzinnej pieczy zastępczej, realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przy udziale zatrudnionych pracowników merytorycznych. W okresie objętym kontrolą zatrudniano:

L.p.	Imię i nazwisko	Stanowisko	Wykształcenie/ kwalifikacje
1.	XX	Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	Studia magisterskie: pedagogika spec. pedagogika społeczna
2.	XX	Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	Studia licencjackie: pedagogika spec. pedagogika opiekuńczo-wychowawcza
3.	XX	Młodszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	Studia magisterskie: pedagogika spec. pedagogika pracy i andragogika
4.	XX	Starszy pracownik socjalny	Studia licencjackie: pedagogika spec. pedagogika opiekuńczo-wychowawcza
5.	XX	Starszy pracownik socjalny	Studia magisterskie: pedagogika spec. pedagogika resocjalizacyjna i profilaktyka społeczna
6.	XX	Starszy pracownik socjalny	Dyplom zawodowy: Pracownik socjalny

Na dzień kontroli organizator rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie żnińskim zatrudnił 2 koordynatorów oraz 3 pracowników socjalnych, wykonujących zadania koordynatorów na podstawie art. 77 ust. 1a ustawy.

Szczegółowej analizie poddano kwalifikacje koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i ustalono, że spełniali oni warunek zawarty w art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy dotyczący wykształcenia, natomiast w aktach pracowników brakowało np. oświadczeń o spełnianiu warunków z art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ustawy (w trakcie trwania kontroli uzupełniono braki – w jednym przypadku uzupełnienie ww. dokumentu nie było możliwe z uwagi na okres zatrudnienia młodszego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej p. XX tj. od 19 stycznia 2016 r. do 27 grudnia 2017 r.). Zgodnie z oświadczeniem Pani Dyrektor zatrudnieni koordynatorzy nie łączą swojej pracy z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego i nie prowadzą postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat, co stanowi prawidłową realizację zapisu art. 79 ust. 3 i 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zatrudnieni przez Dyrektora PCPR koordynatorzy wykonują swoją pracę zgodnie z art. 79 ust. 2 ustawy w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy, a umowy zawierają wszystkie zadania wynikające z art. 77 ust. 3 ustawy.

W PCPR zatrudniono psychologa p. XX na podstawie umowy o świadczenie usług psychologicznych. Psycholog realizuje zadania trzy razy w miesiącu w godzinach 9:00-14:00 w siedzibie PCPR w Żninie, lub w innym miejscu wskazanym przez zleceniodawcę.

Analiza kwalifikacji psychologa zatrudnionego przez Centrum wykazała spełnianie przez niego wymogów art. 42 ust. 1 pkt 5b ustawy.

III. Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 182 ust. 5, w związku z ust. 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie składał Zarządowi Powiatu coroczne sprawozdania z działalności oraz przedstawiał zestawienia potrzeb z zakresu pieczy zastępczej. Natomiast organizator, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 15 przedstawia Staroście i Radzie Powiatu sprawozdanie z efektów pracy. Analizując sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie za rok 2016 i 2017 stwierdzono, iż dokument stanowi ogólny opis sytuacji powiatu w zakresie pieczy zastępczej. W badanym dokumencie w części dotyczącej powyższego zagadnienia znajdują się odniesienia do ogólnej sytuacji powiatów w województwie kujawsko-pomorskim. W sprawozdaniu zawarto również dane statystyczne, odnoszące się do świadczeń dla rodzin zastępczych, porozumień między powiatami, a także dane o finansach związanych z instytucjonalną pieczą zastępczą. Brak jest jednak zestawienia potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej, o którym mowa w art. 182 ust. 5 ustawy.

W okresie objętym kontrolą obowiązywały dwa Powiatowe Programy Rozwoju Pieczy Zastępczej. Pierwszy, przyjęty Uchwałą Rady Powiatu w Żninie Nr III/2015 z dnia 20 lutego 2015 r. obowiązywał w latach 2015-2017. Nowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020 został przyjęty do realizacji, zgodnie z Uchwałą Rady Powiatu w Żninie Nr XXVII/212/2018 z dnia 19 lutego br. Obydwa dokumenty, dostępne na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Powiatu Żnińskiego, zawierają charakterystykę rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu oraz limit rodzin zastępczych zawodowych, o którym mowa w art. 180 ust. 1 ustawy. Zespół kontrolujący zwrócił uwagę na fakt, iż w obowiązującym Powiatowym Programie został ustalony limit rodzin zastępczych na czas obowiązywania programu (tj. na okres 3 lat) bez wyszczególnienia ilości rodzin w danym roku. Wskazany wyżej zapis ustawy mówi o corocznym limicie rodzin zastępczych zawodowych, dlatego też proponuje się przy opracowaniu kolejnych programów, aby limit rodzin został wyszczególniony z podziałem na poszczególne lata. W programach został wytyczony cel główny jakim jest próba stworzenia sprawnie działającego systemu opieki nad dzieckiem oraz wymienione zostały zadania do zrealizowania w zakresie promocji, edukacji i poradnictwa. Przyjęte dokumenty nie zawierają odniesienia do poprzednich Powiatowych Programów Rozwoju Pieczy Zastępczej w zakresie osiągnięcia spodziewanych rezultatów.

IV. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

• Rodzinna piecza zastępcza.

Zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, starosta prowadzi rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. W myśl ww. artykułu ust. 5, do prowadzenia tego rejestru starosta może upoważnić kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie. W powiecie żnińskim, na podstawie upoważnienia Starosty, Dyrektor prowadziła taki rejestr, zawierający dane wymienione w ustawie i dotyczące osób z terenu powiatu żnińskiego. Rejestr nie zawierał wszystkich informacji określonych w art. 46 ust. 2 ustawy. W kartach rodzin w wierszu zatytułowanym „Dane o stanie zdrowia” (co powinno stanowić realizację art. 46 ust. 2 pkt 11, tzn. przedstawiać dane niezbędne do stwierdzenia braku przeciwwskazań do pełnienia funkcji rodziny zastępczej wynikające z zaświadczenia lekarskiego i opinii psychologicznej) wpisywano wyłącznie datę wydania zaświadczenia lekarskiego. Nie umieszczano natomiast danych na temat badań i dostarczonych przez rodziców opinii psychologicznych

o ich predyspozycjach i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, co pozwalałoby organizatorowi pieczy na bieżąco kontrolować terminowość realizacji zadania przez osoby zobowiązane do dostarczania dokumentów i co, w ocenie kontrolujących, jest słuszną praktyką. Ponadto w przypadku rodziny zawodowej Państwa X. w rejestrze zamieszczono informację ogólną o stanie zdrowia bez daty wydania zaświadczenia lekarskiego. Zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy osoby zakwalifikowane do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz pełniące funkcję rodziny zastępczej są obowiązane m.in. do przestawienia co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. PCPR w Żninie dbało o realizację ww. zapisu i kierowało do rodzin pisma przypominające o konieczności terminowego dostarczenia zaświadczeń, jednak w niektórych przypadkach (np. rodziny: XX.) mimo tego przekroczony został ustawowy termin aktualizacji zaświadczeń.

Zespół kontrolujący zwrócił uwagę na sporządzone opinie psychologiczne dla osób pełniących funkcje środowisk zastępczych na terenie powiatu. Dokument ten często tworzony był dla obojga małżonków wspólnie, bez indywidualnej charakterystyki i wyników badań dla każdego z osobna. W innych przypadkach opinie dotyczące małżonków zostały sporządzone wyłącznie na podstawie rozmowy z jednym z nich i tylko tego małżonka dotyczą wnioski. Ponadto w treści brakuje podania celu badań, który został określony w art. 42 ust. 1 pkt 5b, czyli posiadania predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W przypadku rodziny Państwa X. opinia psychologiczna została wydana dnia 10 listopada 2015 r., natomiast 18 grudnia 2017 r. (tj. po upływie 2 lat) została wydana „Opinia – uaktualnienie”, która stanowi opis bieżącej sytuacji małżonków i umieszczonego w rodzinie dziecka. Zgodnie z zapisami ustawy rodzina zastępcza jest zobowiązana do przedstawienia staroście co 2 lata opinii o motywacji i predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, dlatego też każda opracowana przez psychologa opinia powinna zostać wydana w oparciu o aktualne badania, a nie stanowić tylko uaktualnienie sytuacji rodziny.

Zespół kontrolujący zwrócił uwagę na datę wydania zaświadczeń lekarskich państwa X. W rejestrach przekazanych do Sądu widnieją 2 daty wystawienia zaświadczeń lekarskich tj. 18 czerwiec 2015 r. oraz 18 czerwiec 2016 r. Analiza dokumentacji rodziny potwierdziła, iż rodzice zastępczy posiadają zaświadczenia lekarskie wydane wyłącznie w dniu 18 czerwca 2015 r., a do momentu kontroli nie dostarczyli nowych dokumentów o stanie zdrowia. W rozmowie z Panią koordynator ustalono, iż doszło do pomyłki i błędnego odczytania daty, co zaskutkowało brakiem przypomnienia o wymogu dostarczenia przez rodziców nowego zaświadczenia. Podczas rozmów z Zespołem do spraw pieczy i Dyrektorem PCPR w Żninie poinformowano o konieczności zwrócenia szczególnej uwagi na dostarczanie przez rodziny zaświadczeń lekarskich w terminach określonych ustawą.

Zgodnie z Oświadczeniem Dyrektora PCPR rejestr z art. 46 ustawy przekazywany jest do odpowiedniego Sądu raz do roku. W przypadku jakichkolwiek zmian przekazywany jest częściej. Zgłoszenia jednak dokonuje Dyrektor PCPR, a nie Starosta Żniński, zobligowany do tego ww. przepisem ust. 4.

Dane wrażliwe zawarte w Rejestrze nie zostały zgłoszone do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych. Zgodnie z Zarządzeniem nr 10/2015 w sprawie wprowadzenia polityki bezpieczeństwa danych osobowych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie, zbiory zostały określone w tymże zarządzeniu.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie zapewnia dzieciom pieczę w rodzinach zastępczych. Na dzień 1 stycznia 2016 r. funkcjonowała 1 rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, 30 rodzin niezawodowych, sprawujących opiekę nad 38 dziećmi oraz 32 rodziny spokrewnione dla 53 dzieci. W omawianym roku powstały 4 rodziny spokrewnione oraz 5 rodzin niezawodowych. Na dzień 1 stycznia 2017 r. nadal

funkcjonowała 1 rodzina zawodowa pełniąca funkcję pogotowia, 27 rodzin niezawodowych oraz 35 spokrewnionych. Według stanu na dzień 15 maja 2018 r. na terenie powiatu prowadzono 4 rodziny zawodowe, w tym 1 będącą pogotowiem rodzinnym, 22 rodziny niezawodowe, sprawujące opiekę nad 22 dziećmi oraz 37 rodzin spokrewnionych dla 57 dzieci.

Na terenie powiatu żnińskiego w latach objętych kontrolą tj. w roku 2016 do 2018 funkcjonowały 2 rodzinne domy dziecka (zwane dalej także rdd lub domy). Pierwszy z nich powstał 8 listopada 2017 r. dla 8 dzieci. Na przeddzień kontroli przebywało w nim 7 dzieci. Drugi rdd powstał 1 marca 2018 r. również dla 8 dzieci. W przeddzień rozpoczęcia kontroli przebywała w nim 6 dzieci.

W rodzinnej pieczy zastępczej poza powiatem w 2016 r. pozostawało 21 dzieci i podpisano w tej sprawie 17 porozumień. W 2017 r. było 22 takich dzieci, a podpisano 17 porozumień. W 2018 r. do dnia 14 maja poza powiatem przebywało 20 wychowanków. Na terenie powiatu żnińskiego przebywają dzieci pochodzące z innych powiatów. W 2016 r. obowiązywało w tej sprawie 15 porozumień, w 2017 r. – 16 porozumień, natomiast w 2018 r. do dnia kontroli obowiązywało 14 porozumień. Wszystkie orzeczenia sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej były przez PCPR w Żninie realizowane na bieżąco i w dniu 14 maja 2018 r. żadne dziecko nie oczekiwało na skierowanie do pieczy.

Dane statystyczne na temat zapewnienia dzieciom rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu żnińskiego przedstawiła w formie pisemnej Dyrektor PCPR.

Zespół kontrolujący przeanalizował dokumentację 2 rodzin niezawodowych, które zostały rozwiązane na podstawie Postanowienia Sądu, a dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. W obu przypadkach to rodzina zastępcza wniosła o rozwiązanie pieczy zastępczej nad małoletnimi z uwagi na nasilające się problemy z dziećmi. W sytuacji podopiecznej XX., po sporządzeniu notatki służbowej przez pracownika PCPR, przygotowano pismo do Sądu z prośbą o wgląd w sytuację dziecka. Sąd z urzędu wszczął postępowanie w sprawie rozwiązania rodziny zastępczej i postanowił umieścić małoletnią w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej. PCPR wystawiło odpowiednie skierowanie. Działania PCPR w tym zakresie zespół kontrolujący ocenił jako prawidłowe.

Kontrolujący poddali wycinkowemu sprawdzeniu i analizie dokumentację prowadzoną dla 12 rodzin spokrewnionych, 10 rodzin niezawodowych, 2 rodzin zastępczych zawodowych i 2 rdd, aktualnie funkcjonujących na terenie powiatu żnińskiego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie posiada procedurę kwalifikacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny niezawodowej oraz do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wprowadzoną Zarządzeniem nr 1/2015 Dyrektora PCPR w Żninie z dnia 10 lutego 2015 r. Zgodnie z Zarządzeniem powołano zespół ds. kwalifikowania kandydatów, składający się z Dyrektora, koordynatorów, pracowników socjalnych oraz psychologa. Osoby ubiegające się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej składały do PCPR w Żninie dokumenty, których wzór stanowi załącznik do procedury kwalifikacyjnej. Po analizie dokumentów oraz przeprowadzeniu wywiadu z kandydatami sporządzano opinię psychologiczną oraz kierowano rodziców na szkolenie.

Kontrola indywidualnej dokumentacji niezawodowej rodziny zastępczej państwa D. wykazała, że akta prowadzone przez organizatora pieczy zastępczej zawierały formalne potwierdzenie początkowej sytuacji rodziny, tzn. był w nich wniosek o rozpoczęcie wobec nich procedury kwalifikacyjnej, stosowne oświadczenia z art. 42 ustawy, kwestionariusz osobowy zawierający informacje o warunkach mieszkaniowych, sytuacji zdrowotnej, finansowej wraz z oceną organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, zaświadczenie lekarskie, opinia psychologiczna oraz postanowienie sądu o umieszczeniu dzieci w rodzinie zastępczej.

W dokumentacji znajdowały się również świadectwa ukończenia szkolenia oraz karty praktyki kandydatów, potwierdzające odbycie przez nich obowiązkowych 10 godzin zajęć, a także zaświadczenia kwalifikacyjne wystawione na wniosek kandydatów. Zespół

kontrolujący zwrócił uwagę, iż na str. 2 Zaświadczeń kwalifikacyjnych wydanych dla państwa X. znajduje się informacja, że kandydaci zostali zakwalifikowani do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej dla małoletniej XX. W innym przypadku w treści dokumentu określono, że rodzina została zakwalifikowana do pełnienia funkcji wyłącznie „dla trójki rodzeństwa”. Zdaniem osób kontrolujących nie jest to uchybienie wpływające na jakość pracy, jednak wydane Zaświadczenia nie są zgodne ze wzorem zaświadczenia kwalifikacyjnego, określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wzoru zaświadczenia kwalifikacyjnego z dnia 9 grudnia 2011 r. (Dz.U. poz. 1609). O uwagach poinformowano w rozmowie z Dyrektorem i pracownikami PCPR.

Zgodnie z art. 42 ust. 3 ustawy w przypadku rodziny zastępczej niezawodowej co najmniej jedna osoba tworząca tę rodzinę musi posiadać stałe źródło dochodów. Rodziny zastępcze niezawodowe funkcjonujące na terenie powiatu żnińskiego spełniały ten obowiązek, jednak PCPR nie wymagało od kandydatów dokumentów potwierdzających uzyskiwany dochód np. zaświadczenia z zakładu pracy. Jedynie w nielicznych przypadkach, np. u Państwa X. znajdowały się decyzje o przyznaniu renty, a u Pani X. stosowne oświadczenie. Cytowany zapis ustawy nie reguluje wprost w jaki sposób należy udokumentować posiadanie stałego źródła dochodów, jednak zdaniem zespołu kontrolującego dla zachowania przejrzystości wskazane byłoby, wymaganie od rodziców wiarygodnych potwierdzeń uzyskiwanych środków finansowych.

Zgodnie z art. 47 ust. 5 Organizator rodzinnej pieczy zastępczej współpracuje z sądem oraz informuje, co najmniej raz na 6 miesięcy, właściwy sąd o całokształcie sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz sytuacji rodziny dziecka.

Kontrola wykazała, że w trakcie kwalifikacji oraz funkcjonowania rodziny zastępczej PCPR w Żninie współpracowało z sądem, przesyłając na jego wniosek opinię o kandydatach na rodzinę zastępczą jak również sporządzało pisemne sprawozdania, dotyczące funkcjonowania konkretnej rodziny. W razie potrzeby kierowano także wnioski o uregulowanie kontaktów rodziców biologicznych z dzieckiem przebywającym w pieczy. Ponadto w ocenie sytuacji dziecka, o której będzie mowa później, znajduje się punkt dotyczący kontaktów dziecka z rodzicami biologicznymi oraz rodzeństwem.

Zdaniem kontrolujących przekazywane do sądu dane nie stanowią jednak realizacji art. 47 ust. 5 ustawy. Informacja o całokształcie sytuacji osobistej dziecka oraz sytuacji rodziny dziecka dotyczyć powinna rodziny biologicznej wychowanka, ponieważ jedynie na tej podstawie możliwe jest podjęcie decyzji co do dalszych losów wychowanka, o czym mowa w art. 47 ust. 6 i 7 ustawy o wspieraniu rodziny.

Na temat realizacji zadań z art. 76 ust. 4 pkt. 3 i 4, spoczywających na organizatorze pieczy na terenie powiatu, tj. organizowania szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawania świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, Dyrektor PCPR złożyła pisemne oświadczenie.

Do dnia kontroli 1 rodzina niezawodowa utworzona w miesiącu lutym bieżącego roku nie ukończyła obowiązkowego szkolenia, jednak była w trakcie uzupełniania tego braku. Szkolenia zorganizowało PCPR w Inowrocławiu. Pozostałe rodziny posiadają świadectwa ukończenia odpowiednich kursów. W przypadku rodzin spokrewnionych szkolenia były organizowane już po wydaniu przez sąd postanowienia i utworzeniu rodziny zastępczej. Działania Centrum w zakresie formalnego przygotowania rodzin do pełnienia funkcji środowisk zastępczych oceniono pozytywnie.

Podczas kontroli stwierdzono, iż nie w każdej dokumentacji rodzin są potwierdzenia, że rodzice zastępczy wyrażają zgodę na przyjęcie do własnej rodziny konkretnego dziecka, czego wymaga art. 36 ustawy. W powiecie żnińskim uznano, że w przypadku rodzin spokrewnionych i niezawodowych, które same wskazały dziecko, dla którego chcą stanowić środowisko zastępcze, takie zgody zostały wyrażone poprzez złożenie do sądu odpowiedniego wniosku o powierzenie pieczy, więc dodatkowego dokumentu nie wymagano. Natomiast pisemną zgodę na przyjęcie dziecka odbierano od osób prowadzących zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, a także od osób stanowiących rodziny niezawodowe, gdy umieszczano w nich dzieci już po orzeczeniu sądu. Wyjaśnienia dotyczące zgód rodzin na umieszczenia w nich dzieci kierowanych do pieczy zastępczej złożyła Dyrektor PCPR.

W ocenie kontrolujących wtedy, kiedy postępowanie toczy się przed sądem na wniosek rodziny zastępczej i dotyczy konkretnego dziecka, a skutkiem postępowania jest umieszczenie tego dziecka u wnioskujących, można traktować, że zgodę na takie rozwiązanie rodzice zastępczy wyrazili. Pamiętać jednak należy, że w żadnym wypadku zgoda nie może być jedynie dorozumiana, a musi być udzielona w sposób jednoznaczny, wyraźny, więc w aktach rodziny musi być uzewnętrzniona w formie pisemnej jako osobny dokument rodziców (np. potwierdzona kserokopia wniosku do sądu) lub jako informacja wprowadzona do stosownego aktu (np. do Postanowienia sądu w tej sprawie) czy protokołu podpisanego przez przyjmujących dziecko. Ważne jest także, żeby w sytuacji pełnienia funkcji przez współmałżonków, oboje takiej zgody udzielili.

Na terenie powiatu żnińskiego, w kontrolowanej dokumentacji rodzin, poza jednym przypadkiem, w którym podpis w imieniu współmałżonków złożyła jedna osoba (zgoda na przyjęcie dzieci do rodziny X. z dnia 28.11.2017 r.), nie stwierdzono uchybień przy realizacji omawianego art. ustawy. Zobowiązano Dyrektora PCPR do uzupełnienia braków w tym zakresie.

Zgodnie z art. 54 ust. 4 ustawy, Dyrektor PCPR z upoważnienia Starosty Żnińskiego podpisywała umowy o prowadzenie zawodowych rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka, funkcjonujących na terenie powiatu. W umowach znajdują się wszystkie elementy, wymagane przepisami odpowiednio art. 54 przy umowach z zawodowymi rodzinami zastępczymi i art. 62 ustawy przy umowach z osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka.

Inspektorzy potwierdzili właściwe przygotowanie formalne wszystkich osób prowadzących domy i pełniących funkcje zawodowych rodzin zastępczych.

Kontrolujący przeanalizowali proces powstawania na terenie powiatu rodzinnych domów dziecka i wysoko ocenili podejmowane w 2016 r. tematyczne działania Dyrektora PCPR.

Sprawdzeniu poddano dokumentację rdd, prowadzonego przez państwo X., którzy wcześniej stanowili rodzinę zastępczą niezawodową dla 3 dzieci. W aktach znajdowały się m.in. Wniosek rodziny o przekształcenie w rdd, Wniosek o wydanie zaświadczenia kwalifikacyjnego, Zaświadczenia kwalifikacyjne z 6 grudnia 2017 r., Umowa o prowadzenie rdd z 28 lutego 2018 r. oraz informacja z dnia 7 marca 2018 r. do Sądu Rejonowego w Żninie o zawarciu umowy, zwracająca dodatkowo uwagę na zmianę sytuacji dzieci przebywających już wcześniej w tej rodzinie. W ocenie zespołu kontrolującego proces dokumentowano prawidłowo.

Jako poprawnie dokumentowany, został także oceniony proces powoływania rodzin zawodowych na terenie powiatu żnińskiego. W tym zakresie analizie poddano dokumentację 2 rodzin. W aktach rodziny państwa X. umieszczono m.in. Wniosek o przekształcenie z rodziny niezawodowej, jaką stanowili od 12 kwietnia 2017 r., w rodzinę zawodową, pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej opiekującego się tym środowiskiem, Umowę o pełnienie funkcji rodziny zawodowej z dnia 28 lutego 2018 r. oraz, podobnie jak w opisanym przypadku rdd, stosowną informację do Sądu z dnia 9 marca 2018 r.

Dokumentacja rodziny zawodowej państwa X. pełniącej aktualnie funkcję pogotowia rodzinnego zawierała m.in. niezbędne Wnioski, Zaświadczenia kwalifikacyjne, Umowę z dnia 2 stycznia 2016 r. i Aneks do niej z dnia 2 stycznia 2018 r.

Podczas analizy przedstawionego materiały, kontrolujący zwrócili jednak uwagę na nieprawidłowe w ocenie zespołu podstawy prawne, podawane w podpisywanych Umowach. W rozmowie z Dyrektorem PCPR zasugerowano zmianę podstawy prawnej np. w Umowie z państwem X. (Dowód: akta kontroli str. IV 4) o prowadzenie rodzinnego domu dziecka na art.61a ust. 2 ustawy, a w Umowie z zawodową rodziną zastępczą państwa X (Dowód: akta kontroli str. IV 6) na art. 54 ust. 2 ustawy. Ustalono podjęcie przez Dyrektora PCPR konsultacji prawnych w tym zakresie.

Art. 57 oraz art. 64 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określają zasady i warunki konieczne do spełnienia podczas zatrudniania osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i w pracach gospodarskich. Na terenie powiatu żnińskiego uprawnione rodziny oraz rodzinne domy dziecka korzystały z takiej możliwości wsparcia, składając co miesiąc wnioski do PCPR. Po akceptacji wniosku, z osobą wskazaną przez rodzinę, na podstawie art. 64 ust. 5b ustawy Dyrektor PCPR z upoważnienia Starosty Żnińskiego, podpisywała umowę zlecenie, w której m.in. przyjmowała oświadczenie osoby zatrudnianej, że spełnia warunki określone w ww. artykule ust. 5 pkt 1-3 ustawy.

Na podstawie przedstawionej dokumentacji zespół kontrolujący realizację zadania ocenił pozytywnie.

Zgodnie z Oświadczeniem przyjętym od Dyrektora PCPR w Żninie, w okresie objętym kontrolą na terenie powiatu nie było konieczności powołania rodzin pomocowych, ale po otrzymaniu deklaracji rodzin na temat planowanych okresów czasowego niesprawowania opieki nad dziećmi, o czym mowa w art. 69 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w 2018 roku powiat przygotowuje się do ewentualnej realizacji zadania.

Zgodnie z art. 53 ust. 1 ustawy, w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność w pieczy zastępczej i spełniają dodatkowe warunki określone w art. 37 ust. 2 cytowanej ustawy. W rodzinnym domu dziecka, tak opisanych podopiecznych w tym samym czasie może przebywać nie więcej niż 8 (art. 61 ust. 1 ustawy). Zarówno w rodzinach zastępczych, jak i w rodzinnych domach dziecka, w razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, po uzyskaniu zgody osób sprawujących pieczę i pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, w myśl art. 53 ust. 2 dla rodzin i art. 61 ust. 2 ustawy dla rodzinnych domów dziecka, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

Dyrektor PCPR w Żninie poinformowała, że w okresie objętym kontrolą nie miały miejsca sytuacje przekraczania ustawowych limitów umieszczania dzieci w rodzinach zastępczych i rdd, oprócz sytuacji związanych z kierowaniem dzieci w trybie natychmiastowym do zawodowej rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego. Kontrolujący zbadali, że przy konieczności umieszczenia dzieci ponad wyznaczoną ustawą liczbę (do czego domyślnie dopuszcza art. 58 ust. 2 pkt 1 ustawy), rodzina wyrażała na to pisemną zgodę.

Podczas czynności kontrolnych zbadano wykonywanie zapisów art. 83 i 84 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. przyznawanie dofinansowań, świadczeń i środków finansowych dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Dane statystyczne na ten temat przedstawiła w Protokole przyjęcia wyjaśnień Dyrektor PCPR.

W kontrolowanym powiecie realizacji ww. zapisów dokonuje się, korzystając wprost z ustawy oraz Umów z zawodowymi rodzinami zastępczymi i prowadzącymi rdd. W tym zakresie nie ma dodatkowej wewnętrznej procedury, szczegółowo regulującej procesy. W aktach rodzin są wnioski osób ubiegających się o dotacje i zwroty kosztów (zgodnie z art. 88

ust. 1 ustawy), obowiązkowe opinie organizatora pieczy przy przyznawaniu środków z art. 83 ust. 3a oraz wydane w sprawach Decyzje. Kontrolujący nie zgłaszają w tym zakresie uwag.

Zgodnie z art. 128 ustawy o wspieraniu rodziny, organizator rodzinnej pieczy zastępczej ocenia rodzinę zastępczą oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka. Pierwszej oceny dokonuje nie później niż przed upływem roku od umieszczenia w nich pierwszego dziecka, kolejnej po upływie roku od pierwszej oceny, a następnych nie rzadziej niż co 3 lata, do czego zobowiązuje art. 134 ust. 1 i 2 ustawy. Ocenie podlegają predyspozycje do pełnienia powierzonej funkcji rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz jakość dotychczas wykonywanej pracy (art. 132 ww. ustawy), przy konsultacji co najmniej z koordynatorem rodzinnej pieczy oraz asystentem rodziny pracującym z rodziną dziecka (art. 133 ustawy). Kontrolujący sprawdzili, że organizator pieczy w powiecie żnińskim przestrzegał terminów przeprowadzania ocen wyznaczonych przez ustawę. W dokumentacji brak było jednak informacji o prowadzonych w tym czasie tematycznych konsultacjach z asystentami rodzin dzieci umieszczonych w ocenianych środowiskach, a arkusz oceny zawierał informację na temat ogólnej oceny rodziny, bez stanowiska zespołu w sprawie predyspozycji oraz jakości wykonywanej pracy przez ocenianych. Opisy z arkusza zawierały często sformułowania: „rodzice zastępczy starają się ...”, „poświęcają dzieciom czas”, „bardzo angażują się w ...” itp., ale nie zawierały odpowiedzi na pytanie: jak jest oceniona np. jakość tej pracy? Co prawda informacje pozwalały czytającym na samodzielne wyciągnięcie z dużym prawdopodobieństwem słusznych wniosków, dotyczących poglądu organizatora na temat obszarów, jakie w myśl przepisów podlegają ocenie, jednak to nie osoba czytająca ma wnioskować i oceniać, więc w kolejnej dokumentacji należy umieszczać w tym zakresie jednoznaczne stanowisko organizatora, zgodnie z przywołanym wyżej art. 132 ustawy.

Kontrola realizacji przez PCPR zapisów art. 38a ww. ustawy, tj. gromadzenia i przekazywania środowiskom zastępczym informacji i dokumentów wymienionych w przywołanym art. ustawy, wykazała uchybienia w tym zakresie. W aktach brakowało diagnoz psychofizycznych dzieci umieszczanych w pieczy (ww. art. ust. 1 pkt 7 ustawy) oraz w niektórych przypadkach nie było potwierdzeń przekazywania lub posiadania przez rodzinę pozostałych dokumentów i informacji wymienionych w cyt. art. ustawy. Dodatkowo kontrolujący zwrócili uwagę, iż kwestionariusz stosowany w powiecie dla potwierdzenia przekazywania rodzinom dokumentów i najistotniejszych informacji o dzieciach kierowanych do tych rodzin, nie zawiera danych dziecka, którego dotyczy.

Dyrektor PCPR w pisemnym Oświadczeniu wyjaśniła kwestię braku potwierdzeń przekazywania lub posiadania dokumentów i informacji z art. 38a ustawy w aktach rodzin spokrewnionych.

W rozmowie z Zespołem do spraw pieczy zastępczej na terenie powiatu żnińskiego kontrolujący omówili zagadnienie diagnozy psychofizycznej, jaką należy przekazywać rodzinom zastępczym.

Rodziny zastępcze zawodowe i prowadzący rodzinne domy dziecka, na podstawie art. 51 ustawy o wspieraniu rodziny, są obowiązani do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji m.in. przez udział w szkoleniach, a organizator pieczy zastępczej na terenie powiatu zgodnie z postanowieniem art. 76 ust. 4 pkt 5 ww. ustawy, ma zapewnić takie szkolenia. O realizacji przytoczonego wyżej obowiązku na terenie powiatu żnińskiego w latach 2016 do 2018, kontrolujący przyjęli od Dyrektora PCPR Oświadczenie pisemne oraz sprawdzili w tym zakresie akta środowisk zastępczych.

W ramach prowadzonej kontroli inspektorzy poddali analizie także dokumentację dotyczącą dziecka, w tym Plany Pomocy Dziecku (zwane dalej planami lub PPD) oraz ich modyfikacje. Sprawdzeniu podlegały PPD m.in. dla małoletnich XX., XX., XX., XX., XX, XX., XX., XX., XX., XX., XX., XX. oraz XX, X.X, XX rodzeństwa X. W trakcie badania przedstawionego materiału stwierdzono, że formularz pt.: "Plan pomocy dziecku" składa

się z 7 obszarów, z których 6 stanowi opis aktualnej sytuacji dziecka i jego funkcjonowania w środowisku, a ostatni - propozycję dalszych działań. Kontrolujący zauważyli, że w planach nie określa się celów pracy, przy opisie propozycji nie ustala się terminów realizacji działań, wykonawców i odpowiedzialnych za ich realizację, a zapisy często są ogólnymi hasłami, które trudno traktować jako działania, ukierunkowane celem pomocy konkretnemu dziecku (np.: „dalsza opieka rodzica zastępczego” w PPD dla XX. z 29 listopada 2017 r., „współpraca z rodziną i wychowanką” w PPD z 11 lipca 2016 r. dla XX., „wspólne spędzanie czasu wolnego” w PPD z 28 marca 2017 r. dla XX itp.). Często też mylnie w tym miejscu zapisuje się cele, nazywając je działaniami (np. „uregulowanie sytuacji prawnej dziecka” w planie z 20 listopada 2017 r. dla XX „pokazanie zasad funkcjonowania w rodzinie zastępczej” w planie z 23 lutego 2018 r. dla XX. itp.).

W arkuszu jest także zabezpieczone miejsce na ewaluację planu, co kontrolujący traktują jako miejsce na opis realizacji art.129 pkt 3 ustawy, tzn. umieszczenie informacji na temat modyfikacji planu pomocy dziecku. Dokonywane w tym miejscu wpisy dotyczą jednak głównie informacji o zmianach w rzeczywistości dziecka i często mogą stanowić opis ewaluacji jego sytuacji życiowej, natomiast nic nie mówią o zmianach, jakim ulega plan. Dokumenty (PPD i ewaluacja) podpisywane są przez rodzica i pracownika, który je przygotował. Kontrolujący zwrócili przy tym uwagę, że zgodnie z art. 77 ust.3 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny, plan pomocy dziecku przygotowywany powinien być przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej lub organizatora pieczy (w sytuacji, gdy rodzina nie jest objęta opieką koordynatora - art. 77 ust. 1a ustawy) we współpracy nie tylko z rodziną zastępczą, ale także z asystentem rodziny lub podmiotem organizującym pracę z naturalną rodziną dziecka. W planach przedstawionych do kontroli przez powiat żniński nie ma jednak żadnych informacji o współdziałaniu przy planowaniu pomocy z lokalnymi ośrodkami wspierania rodzin dzieci, umieszczanych w pieczy zastępczej.

Dodatkowo w trakcie analiz stwierdzono, iż w licznych przypadkach zapisy w pkt 5 PPD, tj. w części zatytułowanej „Indywidualne potrzeby dziecka”, nie miały odzwierciedlenia w pkt. 7, tzn. w części „Propozycje dalszych działań” (np.: plan dla XX z 01 lutego 2017 r., dla XX. z 20 listopada 2017 r., dla XX. z 27 stycznia 2017 r., dla XX . z 29 listopada 2016 r. itd.). Znajdowano także sytuacje, kiedy w dokumencie, w pkt. 2 pt.: „Sytuacja szkolna” umieszczano informację o wydanej opinii przez PP-P, ale w pkt 7 nie informowano o realizacji przez opiekunów wskazań Poradni do pracy z dzieckiem (np. PPD dla XX. z 10 listopada 2017 r., dla XX. z 11 lipca 2016 r.), albo wytyczone zadania z działu IV omówionej niżej oceny sytuacji dziecka („Działania mające na celu przezwyciężenie trudności – plan pomocy dziecku.”) nie miały odzwierciedlenia w PPD (np. Ocena sytuacji z 09 listopada 2017 i plan z 10 listopada 2017 dla XX.). Ponadto ustalono, że ewaluacji planów dokonywano w odstępach około rocznych i powstawał wówczas nowy PPD, podczas, kiedy zmiany w sytuacji dzieci zachodziły już dużo wcześniej, co odnotowywano w czasie spotkań zespołów przy ocenach sytuacji dziecka, wyliczając np. konieczność podejmowania nowych działań dla przezwyciężenia trudności (m.in. obowiązujący PPD dla XX. i ocena sytuacji dziecka z 11 maja 2018 r.).

W ocenie kontrolujących PPD i ich modyfikacje przygotowywane w powiecie żnińskim wymagają zmian. Należy przygotować dokument, który jasno określi zasadnicze i etapowe cele podejmowanej pracy na rzecz dziecka, sposoby i terminy ich osiągnięcia np. w wydzielonych obszarach opisujących podopiecznego, wskaże osoby odpowiedzialne za wykonanie. Wydaje się również zasadne pozostawienie tu miejsca na uwagi o bieżącej realizacji zamierzeń i o zmianach zachodzących w rzeczywistości dziecka, powodujących np. zanikanie jednych i pojawianie się innych potrzeb. Niezbędne jest także wypracowanie sposobu dokumentowania wprowadzanych modyfikacji, których można dokonywać w uzasadnionych przypadkach

w każdym z obszarów wyróżnionych w planie. Przy opracowywaniu strategii i czynności należy współpracować z osobami wymienionymi w art. 77 ust. 3 pkt 2 ustawy.

Zgodnie z art. 129 ustawy, Organizator rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu żnińskiego dokonywał oceny sytuacji dziecka. Dokumentacja w tym zakresie składała się ze wstępnej oceny sytuacji dziecka, sporządzanej przez koordynatora, oraz dokonywanej przez zespół oceny wraz z wnioskiem dotyczącym zasadności dalszego pobytu tego dziecka w pieczy. Protokół zawierał podpisy osób uczestniczących w ocenie i (razem z opinią na temat zasadności dalszego pobytu w pieczy w myśl art. 131 ust. 2 ustawy) był przekazany do sądu. Zbadano także, że PCPR w Żninie przy dokonywaniu ocen zachowywało terminy, o których mowa w ww. artykule ustawy ust. 1.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyszczególnia z czym udziałem należy dokonywać oceny sytuacji dziecka. Z kontrolowanej dokumentacji wynika, iż w skład zespołu w Żninie wchodzi przede wszystkim pracownicy Centrum, rodzice zastępczy i biologiczni. W niektórych przypadkach obecny był także przedstawiciel Ośrodka Adopcyjnego, a zaproszenia kierowano również do szkół, do których uczęszczało dziecko. Analiza wybranych protokołów wskazuje, iż ocena dokonywana jest z wyłączeniem psychologa oraz asystenta rodziny pracującego z rodziną biologiczną dziecka. W przypadku, gdy rodzina biologiczna nie została objęta wsparciem asystenta w ocenie sytuacji dziecka powinna zostać umieszczona taka informacja. Formularz oceny zawiera dane rodziny zastępczej oraz dane dotyczące konkretnego dziecka. W tej części wpisywane są m.in. informacje o sytuacji prawnej, rodzinnej, zdrowotnej, a także o kontaktach z rodziną biologiczną. Kolejny element arkusza to „Działania mające na celu przezwyciężenie trudności – plan pomocy dziecku”, co zdaniem kontrolujących powinno stanowić o realizacji jednego z celów dokonania oceny, tj. modyfikacji planu pomocy dziecku. W formularzu oceny brak jest także informacji o analizie stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną.

Realizacji art. 4a ustawy o wspieraniu rodziny, tj. obowiązku wysłuchania niektórych dzieci szczególnie w sytuacjach wymienionych w przywołanym art., powiat dokonuje w formie rozmów, jakie przeprowadza z dziećmi zatrudniony psycholog oraz poprzez przyjmowanie pisemnych oświadczeń, składanych przez wychowanków w procesie kwalifikacji do przysposobienia.

Poza tym, pracownicy organizatora pieczy na terenie powiatu, w Notatkach służbowych z kontaktów w środowiskach umieszczają informacje o wysłuchaniach dzieci, jakich dokonali w trakcie spotkań.

Kontrolujący w rozmowie z zespołem wspierania rodziny ustalili, że dokumentowanie realizacji art. 4a ustawy będzie dokładniejsze, tzn. np. w formie osobnej notatki, zawierającej datę, temat i ustalenia.

W toku podjętych czynności poddano analizie wypełnianie przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej obowiązku wynikającego z art. 47 ust. 7 ustawy, tzn.: składania wniosku o wszczęcie z urzędu postępowania w sprawie wydania zarządzeń celem uregulowania sytuacji dziecka, gdy od jego umieszczenia w pieczy zastępczej upłynęło 18 miesięcy. Na podstawie badanej dokumentacji kontrolujący potwierdzili właściwe wywiązywanie się PCPR z zadania.

Zgodnie z art. 38 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny, kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie obowiązany do finansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii asystenta rodziny, a w przypadku, gdy rodzinie nie został przydzielony asystent rodziny - po zasięgnięciu opinii podmiotu organizującego pracę z rodziną, może dochodzić na rzecz dziecka przebywającego w pieczy zastępczej świadczeń alimentacyjnych. Kierownik jest obowiązany dochodzić świadczeń alimentacyjnych, w przypadku, gdy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej upłynął rok. Dyrektor PCPR w Żninie podejmowała działania w tym zakresie.

W 2016 r. skierowano 4 pozwy o przyznanie świadczeń alimentacyjnych dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej i wszystkie pozwy rozpatrzone zostały pozytywnie. W 2017 roku ponownie złożono w sądzie 4 pozwy (dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej), z których w 2 przypadkach alimenty przyznano. Do dnia kontroli w 2018 roku do sądu trafiły 3 pozwy w sprawie świadczeń alimentacyjnych dla dzieci w pieczy rodzinnej, z których 2 sprawy pozostawały jeszcze w toku. Pisemną informację na temat działań podejmowanych na rzecz alimentacji dzieci przebywających w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie żnińskim przekazała Dyrektor PCPR.

W dokumentacji rodzin znajdowano także oświadczenia rodzin zastępczych o regularnym przekazywaniu zasądzonych alimentów.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, wykonując zapis art. 76 ust. 4 pkt 16 ustawy, współpracuje z Kujawsko-Pomorskim Ośrodkiem Adopcyjnym w Toruniu, Oddział w Bydgoszczy, ul. Karpacka 31 (zwany też Ośrodkiem, K-POA).

W przypadku dzieci, zgłoszonych przez PCPR w myśl art. 76 ust. 4 pkt 16 ustawy, do Ośrodka wraz ze zgłoszeniem przekazywano pełną dokumentację wymienioną w art. 139a ustawy. Ośrodek, po posiedzeniu Komisji w sprawie kwalifikacji do przysposobienia krajowego, przekazywał do Centrum dokument potwierdzający kwalifikację lub odmowę zakwalifikowania dziecka do przysposobienia. Następnie, jeśli istniała taka możliwość, sąd postanawiał o powierzeniu wykonywania osobistej pieczy nad dzieckiem osobom wnioskującym o przysposobienie i dziecko trafiało do ich domu. Współpracę PCPR i K-POA w zakresie działań na rzecz dzieci z uregulowaną sytuacją prawną kontrolujący szczegółowo przeanalizowali na podstawie akt XX., XX. oraz XX. i ocenili ją pozytywnie.

Ilościowe dane na temat realizacji zadania przedstawiła w pisemnym wyjaśnieniu Dyrektor PCPR.

• **Instytucjonalna forma pieczy zastępczej**

Na terenie powiatu żnińskiego w okresie kontrolowanym funkcjonowały 2 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze typu rodzinnego, z których 1, po uzyskaniu niezbędnej zgody Wojewody, jest aktualnie w stanie likwidacji.

W 2 Placówkach Opiekuńczo-Wychowawczych w Kołdrąbii, prowadzonych przez Caritas Archidiecezji Gnieźnieńskiej, powiat może umieścić 44 dzieci. Zgodnie z danymi z Rejestru wolnych miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w województwie kujawsko-pomorskim, w kwietniu 2018 roku placówki dysponowały 2 wolnymi miejscami. W latach 2016-2018 do dnia kontroli w żadnej placówce nie była sytuacji przekroczenia liczby statutowych miejsc dla podopiecznych.

Aktualnie poza powiatem w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywa 5 dzieci z terenu powiatu żnińskiego, w 2017 r. było ich 7, a w 2016 r. - 8. Dane statystyczne na temat dzieci z terenu powiatu, przebywających w pieczy instytucjonalnej poza własnym powiatem, przedstawiła Dyrektor PCPR w Protokole przyjęcia wyjaśnień.

V. Tworzenie warunków do powstawania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, rodzin pomocowych.

PCPR w Żninie realizuje zapis art. 80 pkt 4 ustawy m.in. promując ideę rodzicielstwa zastępczego. W ramach działań Centrum drukowało i rozpowszechniało w środowisku lokalnym ulotki promujące rodzicielstwo zastępcze, prowadziło audycje radiowe, umieszczało w gazetach artykuły, zachęcające do tworzenia nowych środowisk zastępczych. Ponadto w roku 2018 zaplanowano obchody „Dnia Rodzicielstwa Zastępczego”.

Szczegółowe informacje na temat promowania idei opieki zastępczej i podjętych w tym zakresie działań na terenie powiatu żnińskiego, przekazała w formie pisemnej Dyrektor PCPR.

VI. Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności poprzez organizowanie specjalistycznego poradnictwa, pomocy wolontariuszy.

Realizując zadania z art. 76 ust. 4 pkt 14 ustawy o wspieraniu rodziny, w roku 2016 organizator rodzinnej pieczy zastępczej zapewniał rodzicom możliwość korzystania z indywidualnych porad psychologicznych. Z poradnictwa psychologicznego skorzystały wówczas 33 rodziny, łącznie udzielono 96 porad.

W 2017 roku, w ramach realizacji projektu „Rodzina w Centrum” zapewniono specjalistyczne poradnictwo rodzinne, kierowane do rodzin zastępczych i rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy. W ramach projektu udzielano specjalistycznych porad pedagogicznych, psychologicznych i prawnych, z których skorzystały 43 rodziny. Ponadto, do działań zrealizowanych przez PCPR w 2017 r. dzięki projektowi „Rodzina w centrum”, należało:

- przeprowadzanie mediacji dla rodzin zastępczych i naturalnych,
- organizowanie warsztatów wzmacniających kompetencje rodzicielskie,
- przeprowadzanie zajęć animacyjnych dla dzieci,
- organizowanie wyjazdów edukacyjnych dla rodzin zastępczych mających na celu wzmocnienie więzi z dzieckiem,
- organizowanie warsztatów dla osób przebywających w rodzinach zastępczych i opuszczających pieczę zastępczą.

Powiat zniński prowadzi grupę wsparcia/samopomocową przeznaczoną dla rodzin zastępczych oraz środowisk naturalnych, z których pochodzą dzieci umieszczone w pieczy. W roku 2017 odbyło się ok 15 spotkań trwających po ok. 4 godziny. Tematyka zajęć ustalana była na bieżąco, tzn. podczas spotkania uczestnicy wraz z prowadzącym wybierali interesujące ich zagadnienia. Celem grupy wsparcia było min.:

- dostarczenie emocjonalnego wsparcia i praktycznej pomocy w radzeniu sobie z problemami,
- wspólne poszukiwanie rozwiązań w obszarze wypełniania funkcji rodzicielskich,
- zapobieganie wyczerpaniu, wypaleniu,
- wzrost rozumienia potrzeb i emocji dziecka,
- rozwijanie umiejętności komunikacji – aktywnego słuchania i jasnego werbalizowania swojego zdania, emocji, potrzeb i oczekiwań,
- wzrost świadomości własnych emocji, potrzeb i granic.

Ponadto w 2018 r. podpisano 5 porozumień dotyczących świadczeń wolontarystycznych. Ze wsparcia świadczonego przez wolontariuszy od 3 kwietnia 2018 r. korzysta Rodzina Dom Dziecka prowadzony przez małżonków X. Wolontariusze każdą wizytę w środowisku odnotowują w „Karcie ewidencji czasu wykonywania świadczeń przez wolontariusza”. W dokumencie uwzględnia się czas pracy oraz rodzaj wykonywanego zadania. Karty co miesiąc przekazywane są do Dyrektora PCPR. W latach 2016-2017 rodziny zastępcze nie zgłaszały zapotrzebowania na świadczenie pomocy przez wolontariuszy. Szczegółowe informacje na temat realizowanego wsparcia i danych statystycznych udzieliła Dyrektor PCPR w Protokole przyjęcia wyjaśnień.

VII. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz powoływanie centrów do obsługi placówek opiekuńczo- wychowawczych.

Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora PCPR, na terenie powiatu znińskiego nie funkcjonuje żadna placówka wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym oraz nie zostało powołane centrum administracyjne obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych.

VIII. Działalność koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Dokumentacja koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej była prowadzona w sposób chronologiczny. Ustalono, że w teczkach rodzin zastępczych, z którymi współpracuje koordynator, gromadziło się m.in.: postanowienia sądu o umieszczeniu dziecka, wnioski o objęcie rodziny wsparciem koordynatora, akty urodzenia dziecka, PPD, opinie (np. szkolne, psychologiczne), orzeczenia o niepełnosprawności, świadectwa szkolne, notatki służbowe z wizyt w środowisku. Analogicznie prowadzono akta rodzin objętych opieką z ramienia organizatora. Kontrolujący, na podstawie rozmowy z koordynatorami oraz analizy dokumentacji stwierdzili, iż średnia częstotliwość wizyt pracowników w środowisku wynosiła 1-2 razy w miesiącu. Szczegółowy wykaz gromadzonej dokumentacji przedłożyli koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 77 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką więcej niż 15 rodzin zastępczych. Z oświadczenia Dyrektora PCPR wynika, że koordynatorzy w dniu kontroli sprawowali opiekę nad 15 rodzinami każdy, natomiast pracownicy z ramienia organizatora wypełniający zadania koordynatora - każdy nad 18 rodzinami.

Analiza dokumentacji potwierdza realizację na terenie powiatu żnińskiego zadań wynikających z art. 77 ust. 1 i 2 ustawy, stanowiących, że rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmowane są, na ich wniosek, opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz, że koordynatora wyznacza organizator, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 2 ustawy, do zadań koordynatora należy przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku, o którym była już mowa w rozdziale IV niniejszego Wystąpienia. Art. 77 ust. 1a ustawy stanowi natomiast, że w stosunku do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Analiza zakresu czynności pracownika socjalnego, który wykonywał zadania koordynatora w powiecie żnińskim, wykazała, iż w dokumencie zawarto informacje o powierzeniu mu obowiązków zgodnie z art. 77 ust. 1a i pracownik socjalny przedłożyła kontrolującą oświadczenie dotyczące wykonywania zadań w ramach tych obowiązków.

W myśl art. 77 ust. 3 pkt 7 ustawy o wspieraniu rodziny, koordynator sporządza sprawozdanie z efektów pracy za miniony rok i przedkłada je organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej. Aktualne sprawozdania koordynatora w powiecie żnińskim za 2016 oraz 2017 r. opracowane zostały w sposób prawidłowy. W trakcie kontroli ustalono jednak, że pracownik socjalny nie sporządzał sprawozdania z efektów pracy, mimo, iż wykonywał pozostałe zadania koordynatora.

W ocenie zespołu kontrolującego pracownik wykonujący zadania koordynatora winien także przedkładać wyżej wymienione sprawozdania.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej w okresie objętym kontrolą podnosili swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i systematyczne samokształcenie (zgodnie z art. 77 ust. 5 ustawy), na co przedstawili pisemne oświadczenia oraz kserokopie zaświadczeń potwierdzających udział w szkoleniach.

IX. Finansowanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych na jego terenie lub na terenie innego powiatu.

PCPR po otrzymaniu postanowienia sądu o utworzeniu rodziny zastępczej podejmowało działania mające na celu ich finansowe wsparcie. Zgodnie z art. 80 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny, Centrum udzielało rodzinom zastępczym świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka w wysokości 660 zł miesięcznie w rodzinie zastępczej spokrewnionej, a w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej lub niezawodowej oraz rodzinnym domu dziecka - 1000 zł miesięcznie.

Ponadto, na wniosek rodziny zastępczej, zgodnie z art. 88 ust. 1 ww. ustawy, PCPR przyznawało świadczenia i dodatki, o których mowa w art. 81 i 83 ustawy. Zgodnie z obowiązującymi od 1 kwietnia 2016 r. przepisami znowelizowanej ustawy o wspieraniu rodziny, wprowadzonymi ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, rodzinie zastępczej do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, na każde dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia przyznano dodatek w wysokości 500 zł miesięcznie, zwany „dodatkiem wychowawczym”.

PCPR w Żninie wypłaciło w 2016 r. dodatek wychowawczy na łączną kwotę 323.623,12 zł, natomiast w 2017 r. dodatek wychowawczy opiewał na kwotę 469.641,37 zł. W 2018 r. do dnia kontroli wypłacono z tego tytułu 167.695,20 zł.

W 2016 r. na terenie powiatu żnińskiego funkcjonowało 71 rodzin zastępczych, w których przebywało 104 dzieci (36 rodzin zastępczych spokrewnionych dla 57 dzieci, 35 rodzin zastępczych niezawodowych dla 47 dzieci). Kwota wypłaconej pomocy pieniężnej dla tych rodzin wraz z dodatkiem na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka w 2016 r. wyniosła 902.213,83 zł.

Ponadto w 2016 r. sfinansowano pobyt 21 wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów na łączną kwotę 252.050,55 zł. Na utrzymanie 17 wychowanków pochodzących z innych powiatów, powiat żniński otrzymał zwrot w wysokości 175.821,87 zł.

W 2017 r. na terenie powiatu żnińskiego funkcjonowały natomiast 72 rodziny zastępcze, w których przebywało 112 dzieci i 1 rdd dla 8 dzieci. Kwota wypłaconej pomocy pieniężnej wraz z dodatkiem na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka w 2017 r. wyniosła 1.000.184,03 zł.

Za pobyt 22 wychowanków w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w 2017 r. przekazano kwotę 269.373,93 zł. Na utrzymanie 16 wychowanków pochodzących z innych powiatów, powiat żniński otrzymał zwrot w wysokości 178.825,87 zł.

W 2018 r. do dnia 19 kwietnia na sfinansowanie świadczeń pieniężnych w rodzinnej pieczy zastępczej wydatkowano łącznie kwotę 369.106,24 zł.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów w roku 2016, 2017 i 2018 przebywało łącznie 21 dziecko z powiatu żnińskiego i z tego tytułu w 2016 r. wydatkowano 323.334,09 zł na pokrycie kosztów za 8 dzieci, 2017 r. wydatkowano 299.421,60 zł – 7 dzieci, a w 2018 do dnia kontroli 75.119,28 zł - 6 dzieci. Za pobyt dzieci z innych powiatów w placówce opiekuńczo-wychowawczej powiatu żnińskiego w 2016 roku uzyskano zwrot kosztów utrzymania w wysokości 750.955,44 zł (21 dzieci), za pobyt 22 dzieci w 2017 r. kwotę 818.126,06 zł, a w 2018 do dnia kontroli za pobyt 23 dzieci – 261.178,55 zł.

X. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych, o których mowa w art. 180 pkt 14 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo – finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

W okresie poddanym kontroli PCPR w Żninie sporządzało z zachowaniem wymaganego terminu sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres:

- od 1 stycznia do 30 czerwca 2016 r. - przekazane zostało do Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy w dniu 4 lipca 2016 r.,
- od 1 lipca do 31 grudnia 2016 r. - przekazane zostało do Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy w dniu 21 stycznia 2017 r.,
- od 1 stycznia do 30 czerwca 2017 r. - przekazane zostało do Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy w dniu 31 lipca 2017 r.,
- od 1 lipca do 31 grudnia 2017 r. – przekazane zostało do Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy w dniu 19 stycznia 2018 r.

Kwartalne sprawozdanie z realizacji dodatku wychowawczego i dodatku do zryczałtowanej kwoty, o czym mowa w przywołanym wyżej rozporządzeniu MRPiPS , za 2017 oraz 2018 r. przekazane zostały do Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy za okres:

- od 1 stycznia do 31 marca 2017 r. - w dniu 7 kwietnia 2017 r.,
- od 1 kwietnia do 30 czerwca 2017 r. - w dniu 13 lipca 2017 r.,
- od 1 lipca do 30 września 2017 r. - w dniu 10 października 2017 r.,
- od 1 października do 31 grudnia 2017 r. – w dniu 8 stycznia 2018 r.,
- od 1 stycznia do 31 marca 2018 r. – w dniu 23 kwietnia 2018 r.

Stwierdzono przekazanie sprawozdania za I kwartał 2018 r. z przekroczeniem terminu, wyznaczonego § 4.3 cytowanego wcześniej rozporządzenia MRPiPS.

XI. Ponoszenie odpłatności rodziców biologicznych za pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz przekazywanie do BIG informacji, o których mowa w art. 193 ust. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 194 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny, starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w pieczy zastępczej, po przeprowadzeniu postępowania wszczętego z urzędu, w formie decyzji administracyjnej ustala wysokość opłaty rodziców biologicznych za pobyt ich dziecka w pieczy. Na podstawie art. 182 ust. 3 ustawy do wydawania decyzji w swoim imieniu może upoważnić kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Rada Powiatu w Żninie, realizując zapis art. 194 ust. 2 przywoływanej wyżej ustawy, w drodze Uchwały Nr VII/71/2015 z dnia 27 października 2015 r. określiła szczegółowe warunki umorzenia w całości lub w części łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozkładania na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

W myśl przyjętej w powiecie procedury, działając z upoważnienia Starosty Żnińskiego, po przeprowadzeniu czynności ustalających aktualną sytuację życiową rodziców zobowiązanych do finansowania pobytu swoich dzieci w pieczy zastępczej, Dyrektor PCPR wydaje przedmiotowe decyzje o wysokości ustalonej opłaty lub odstąpieniu od jej ustalenia.

W latach 2016-2018 na terenie powiatu nie było osób, które zobowiązane były do ponoszenia ustalonych opłat za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, dlatego nie zgłaszano do BIG informacji gospodarczej o powstaniu zaległości.

XII. Sprawowanie kontroli

Zarząd powiatu, na podstawie art. 38b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej sprawuje kontrolę nad organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi na terenie swojego powiatu. Zarząd może upoważnić w formie pisemnej do sprawowania kontroli, członka zarządu, pracownika urzędu albo kierownika jednostki organizacyjnej powiatu.

Dnia 12 marca 2015 r. uchwałą Nr 28/2015 Zarząd Powiatu w Żninie upoważnił Dyrektora PCPR, panią XX do sprawowania kontroli nad rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi. Następnie Zarządzeniem Nr 4/2016 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie z dnia 1 czerwca 2016 r. wprowadzona została procedura sprawowania kontroli nad rodzinami zastępczymi, rodzinnymi domami dziecka oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi na terenie powiatu żnińskiego. Na podstawie ww. procedury Dyrektor wraz z upoważnionym pracownikiem przeprowadza kontrole zgodnie z planem kontroli ustanawianym na dany rok kalendarzowy i każdorazowo po przeprowadzeniu kontroli sporządzany jest „*Protokół z przeprowadzonej kontroli planowanej w rodzinie zastępczej*”. Ww. dokument przedkłada się środowisku zastępczemu w celu zapoznania się z wynikami kontroli.

Analiza zapisów art. 38b ust. 1 i 2 ustawy wskazuje na brak podstaw prawnych do wydania przez Zarząd Powiatu upoważnienia dla Dyrektora PCPR do sprawowania przez niego kontroli nad rodzinami zastępczymi, w zakresie wynikającym z przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nie jest również możliwe oddelegowanie do sprawowania kontroli w tym zakresie innego pracownika PCPR, członka zespołu do spraw pieczy zastępczej, albowiem osobami upoważnionymi nie mogą być pracownicy kontrolowanych jednostek. Dyrektor PCPR, które jest organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie, jak również placówki opiekuńczo-wychowawczej, gdy jest ona w strukturach PCPR, nie może być osobą upoważnioną do przeprowadzania wskazanej kontroli.

XIII. Realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187 ust.1 ustawy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizowało rządowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy, w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”. W 2016 r. dotacja dla powiatu wyniosła 35.839,00 zł, w 2017 r. – 36.933,00 zł i w obu przypadkach kwoty pozwoliły na dofinansowanie zatrudnienia 2 koordynatorów.

XIV. Finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy.

Zgodnie z pisemnym oświadczeniem Dyrektora PCPR w Żninie na terenie powiatu w pieczy zastępczej nie przebywają osoby, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy tj. cudzoziemcy mający miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej lub na podstawie uzyskania w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej.

XV. Osoby pełnoletnie w pieczy zastępczej.

Zarówno w rodzinnej jak i instytucjonalnej pieczy zastępczej, po spełnieniu ustawowych warunków, mogą przebywać i korzystać z pomocy osoby pełnoletnie. Na dzień 1 stycznia 2016 r. we wszystkich rodzinach zastępczych na terenie powiatu żnińskiego było 14 takich osób, na dzień 1 stycznia 2017 r. – 19, a w dniu 14 maja 2018 r. 25 osób pełnoletnich przebywało w rodzinach zastępczych na terenie powiatu. W instytucjonalnej pieczy zastępczej na dzień 1 stycznia 2016 r. z terenu powiatu żnińskiego było 6 takich osób, na dzień 1 stycznia 2017 roku – 3, a w dniu 14 maja 2018 roku 6 osób.

W trakcie kontroli stwierdzono, że aktualnie funkcjonuje 14 rodzin zastępczych, opiekujących się wyłącznie pełnoletnimi wychowankami (stan na 15 maja 2018 r.). Środowiska te objęte są opieką organizatora lub koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w ramach limitu rodzin. Na podstawie złożonych wyjaśnień ustalono także, iż rodziny te są ujęte w rejestrze rodzin zastępczych przekazywanym do sądu zgodnie z art. 46 ust. 4 ustawy. Praca w tych środowiskach polega na monitorowaniu realizacji indywidualnego programu usamodzielniania wychowanka, stałym kontakcie pracownika ze szkołą pełnoletniego podopiecznego oraz pomocy w rozwiązywaniu bieżących problemów.

Zespół kontrolujący przeprowadził analizę dokumentacji 14 pełnoletnich wychowanków przebywających w pieczy zastępczej. Działania PCPR w zakresie realizacji art. 37 ust. 2, a także art. 145 ust. 2 i 4 ustawy oceniono pozytywnie. W aktach znajdowały się dokumenty potwierdzające terminowe wskazanie opiekunów usamodzielnienia, ich pisemne zgody na pełnienie funkcji oraz indywidualne programy usamodzielniania wychowanków, przygotowane w wyznaczonym okresie i zatwierdzone przez Dyrektora PCPR.

PCPR w Żninie dokonuje oceny rodziny, w której przebywają wyłącznie pełnoletni wychowankowie. Ponadto PCPR w przypadku pełnoletnich wychowanków przygotowuje „Oceny sytuacji dziecka...” oraz tworzy dla nich PPD. W ocenie kontrolujących nie jest zasadne tworzenie jednocześnie indywidualnego programu usamodzielniania i planu pomocy dziecku, ponieważ wszystkie zadania i działania na rzecz dziecka ujęte są w indywidualnym planie usamodzielniania, który na bieżąco podlega ewaluacji.

XVI. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym oraz finansowanie pomocy.

PCPR w Żninie przyznawało pomoc osobom usamodzielnianym opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, określoną w art. 140 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W rodzinnej pieczy zastępczej na kontynuowanie nauki przez 18 wychowanków wydatkowano w 2016 r. kwotę 72.490,24 zł. Pomoc pieniężną na usamodzielnienie otrzymało 3 wychowanków w łącznej kwocie 19.800,00 zł, natomiast z pomocy na zagospodarowanie w ogólnej wysokości 5.439,48 zł skorzystało 5 osób.

Z kolei w 2017 r. na pomoc finansową związaną z kontynuowaniem nauki przez 16 wychowanków przekazano kwotę 52.104,47 zł. W tym czasie pomoc pieniężną na usamodzielnienie w łącznej wysokości 26.388,00 zł otrzymało 5 osób, natomiast z pomocy na zagospodarowanie w kwocie 9.441,00 zł skorzystało 4 wychowanków.

W 2018 r. na pomoc finansową związaną z kontynuowaniem nauki przez 7 wychowanków przekazano kwotę 12.500,00 zł, natomiast z pomocy na zagospodarowanie w kwocie 1.500,00 zł skorzystał 1 wychowanek.

Poza pomocą finansową wychowankom zapewnia się udział w szkoleniach mających na celu rozwijanie świadomości zawodowej podopiecznych.

Po analizie przedstawionej dokumentacji dotyczącej udzielania pomocy osobom usamodzielnianym, działania PCPR w tym zakresie uznano za właściwe, zgodne z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, wynikają z nieprawidłowej interpretacji obowiązujących przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, PCPR będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Dyrektor PCPR – pani Maria Zwolenkiewicz.

Działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Wnieść o wprowadzenie do Regulaminu Organizacyjnego zadania wynikającego z art. 76 ust. 4 pkt 3a. i 14a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. *zapewnienia badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka, a także zapewniania koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji* – termin realizacji do końca września 2018 r.
2. Przedstawiać w corocznych sprawozdaniach dla zarządu powiatu zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej zgodnie z art. 182 ust. 5 ustawy – termin realizacji na bieżąco.
3. Sporządzać opinie psychologiczne o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej indywidualnie dla każdego z kandydatów oraz osób pełniących funkcję – termin realizacji na bieżąco.
4. Uzupełnić, zgodnie z uwagami ze str. 5-6 niniejszego Wystąpienia, dane o osobach w Rejestrze z art. 46 ustawy o wspieraniu rodziny i aktualny Rejestr przekazać Staroście w celu przesłania go do właściwego sądu, zgodnie z ust. 4 ww. art. i ustawy – termin realizacji bezzwłocznie.
5. Realizować zapis art. 47 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny, tj. informować, co najmniej raz na 6 miesięcy, właściwy sąd o całokształcie sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz sytuacji rodziny biologicznej tego dziecka – termin realizacji na bieżąco.
6. Dokumentować przeprowadzanie oceny rodziny z zastosowaniem uwag ze strony 12 niniejszego Wystąpienia pokontrolnego – termin realizacji na bieżąco.
7. Poświadczać przekazywanie lub posiadanie przez wszystkie środowisko zastępcze informacji i dokumentów dotyczących dziecka, a wymienionych w art. 38a ustawy o wspieraniu rodziny – termin realizacji na bieżąco.
8. Przekazywać rodzinom zastępczym diagnozy psychofizyczne, o których mowa w art. 38a ust. 1 pkt. 7 ustawy, przygotowywane dla dzieci kierowanych do pieczy - termin realizacji na bieżąco.
9. Opracowywać plany pomocy dziecku i ich modyfikacje z uwzględnieniem uwag zawartych w niniejszym Wystąpieniu na str. 13 – termin realizacji na bieżąco.

¹ Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

10. Dokonywać oceny sytuacji dziecka co najmniej w składzie określonym w art. 130 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i realizując wszystkie cele zawarte w art. 129 cyt. ustawy – termin realizacji na bieżąco.
11. Uzupełnić dokumentację o sprawozdania z efektów pracy, składane przez pracownika wykonującego zadania koordynatora zgodnie z art. 77 ust. 1a – termin realizacji na bieżąco.
12. Przekazywać Wojewodzie sprawozdania rzeczowo-finansowe zgodnie z terminami określonymi w § 4 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213) – termin realizacji na bieżąco.

Ponadto stwierdzono za niezgodne z obowiązującym stanem prawnym upoważnienie do kontroli, wydane przez Zarząd Powiatu Dyrektorowi PCPR w Żninie na podstawie art. 38b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Informacja w tym zakresie zostanie przekazana w formie pisemnej do Zarządu Powiatu, za pośrednictwem Starosty Żnińskiego.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod numerem 45 w dniach 15, 18, 22, 24, 30 maja 2018 r. oraz 5 czerwca 2018 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Na podstawie art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, zgłosić do niego zastrzeżenia.

Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia lub nieuwzględnienia.

W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez Wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska Wojewody, o którym mowa powyżej, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez Wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od otrzymania stanowiska, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

W przypadku przyjęcia wystąpienia pokontrolnego bez zastrzeżeń, kontrolowana jednostka jest zobowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

Ponadto wskazuje się, iż zgodnie z art.198 ust.1 ww. ustawy o wspieraniu rodziny: *kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 10.000 zł.*

(podpis i pieczęć Wojewody)